

Sektor finansijskih usluga nakon koronakrize

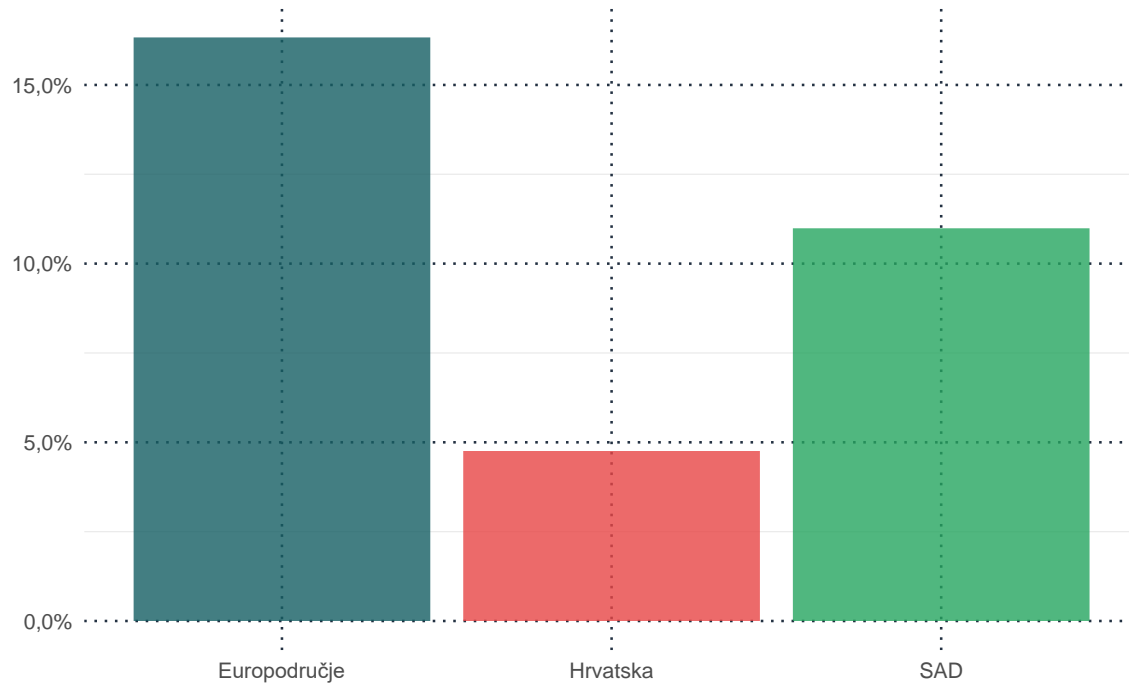
Ante Žigman
Predsjednik Upravnog vijeća Hanfe
Opatija, 1. listopada 2021.

1. Odgovor na koronakrizu – nova poluga rasta finansijskih tržišta, ali i vezanih rizika

Povoljni uvjeti financiranja podržali rast financijskih tržišta

Snažan odgovor centralnih banaka na koronakrizu...

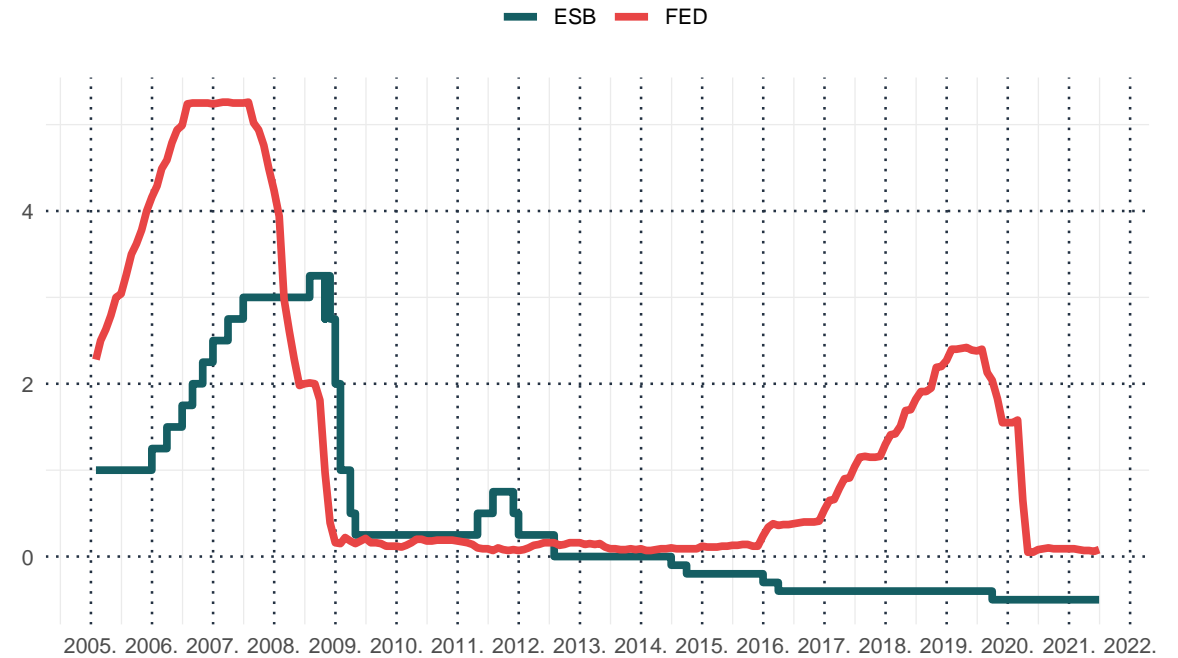
Veličina imovine centralnih banaka povezanih sa COVID-19 mjerama, u % BDP-a 2020.

Izvori: ESB, Eurostat, HNB, St. Louis FED

... zadržao olakšane uvjete financiranja na financijskim tržištima

Referentne kamatne stope ESB-a i FED-a, u %

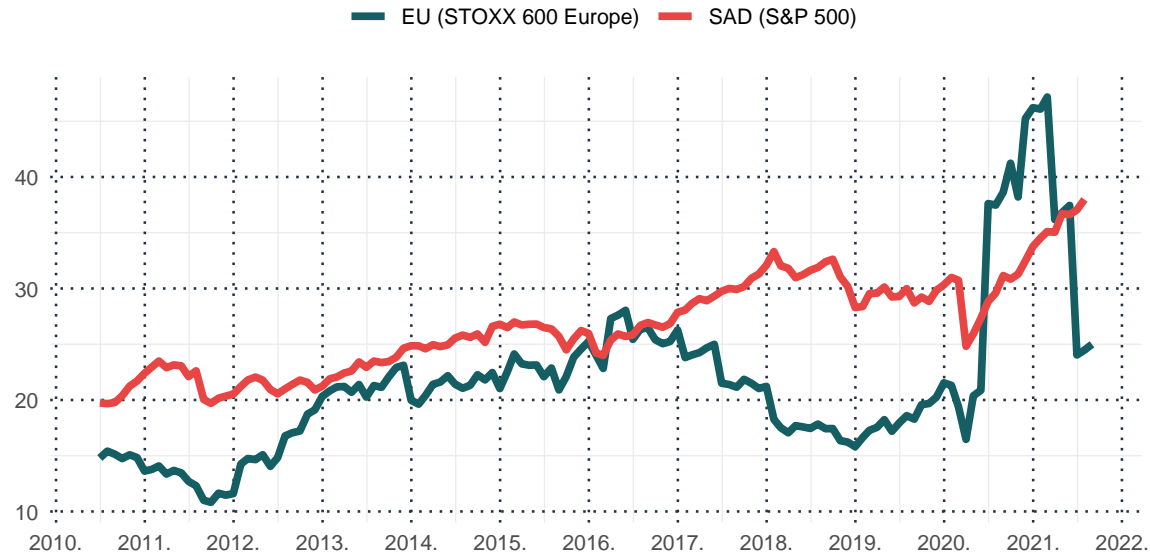
Izvori: ESB, Eurostat, HNB, St. Louis FED

- Središnje banke su ekspanzijom programa otkupa državnih vrijednosnih papira te zadržavanjem povoljnih uvjeta financiranja stabilizirale financijska tržišta i potpomogle fiskalne stimuluse gospodarstava suočenih s koronakrizom
- HNB je, poput većine središnjih banaka, monetarno djelovanje proširio i programom direktnog otkupa državnih obveznica ne samo od banaka već i ostalih institucionalnih investitora

Vrednovanja su na povijesnim razinama

Povijesno visoka vrednovanja na financijskim tržištima generiraju sve niže prinose za preuzete rizike

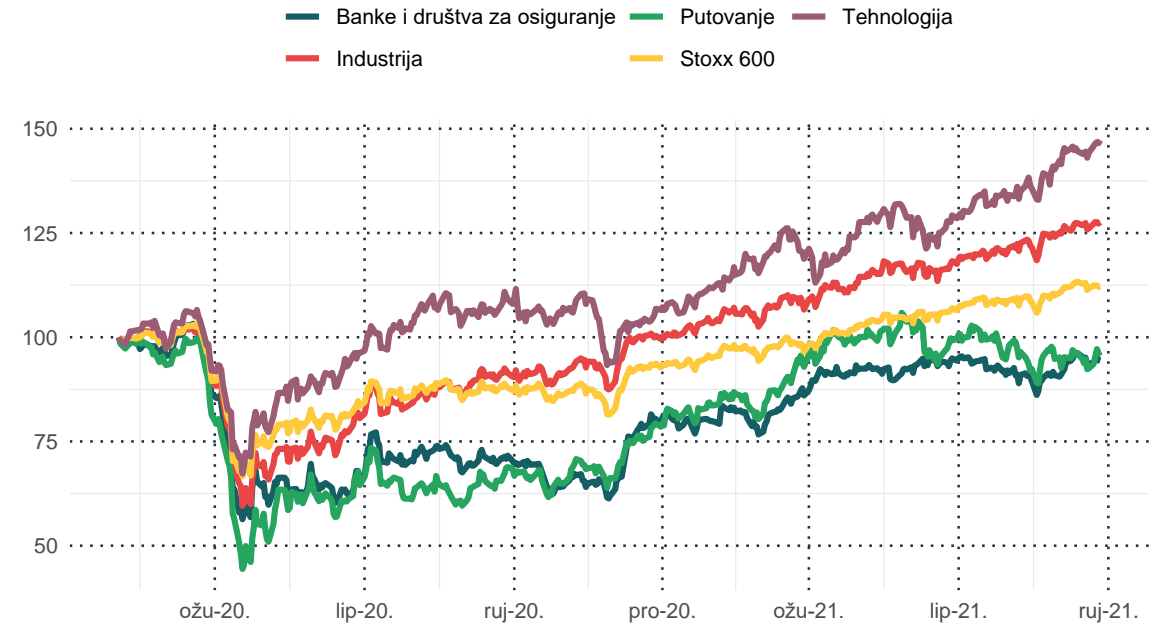
Omjer cijene i prihoda poduzeća, u %

Napomena: U slučaju SAD tržišta prikazan je ciklički prilagođeni omjer cijene i prosječne 10-godišnje zarade koju poduzeće generira po dionici, gdje veća vrijednost označuje relativno više vrednovanje u odnosu na fundamente, odnosno dodanu vrijednost koju poduzeće generira, dok je u slučaju EU tržišta prikazan obični omjer cijene i zarade poduzeća.
Izvori: Bloomberg, Eurostat, Robert J. Shiller

K-oporavak na dioničkom tržištu reflektira heterogen udar pandemije na gospodarstvo

Odabrani dionički indeksi u sastavu STOXX Europe 600, 100 = 1.1.2020.

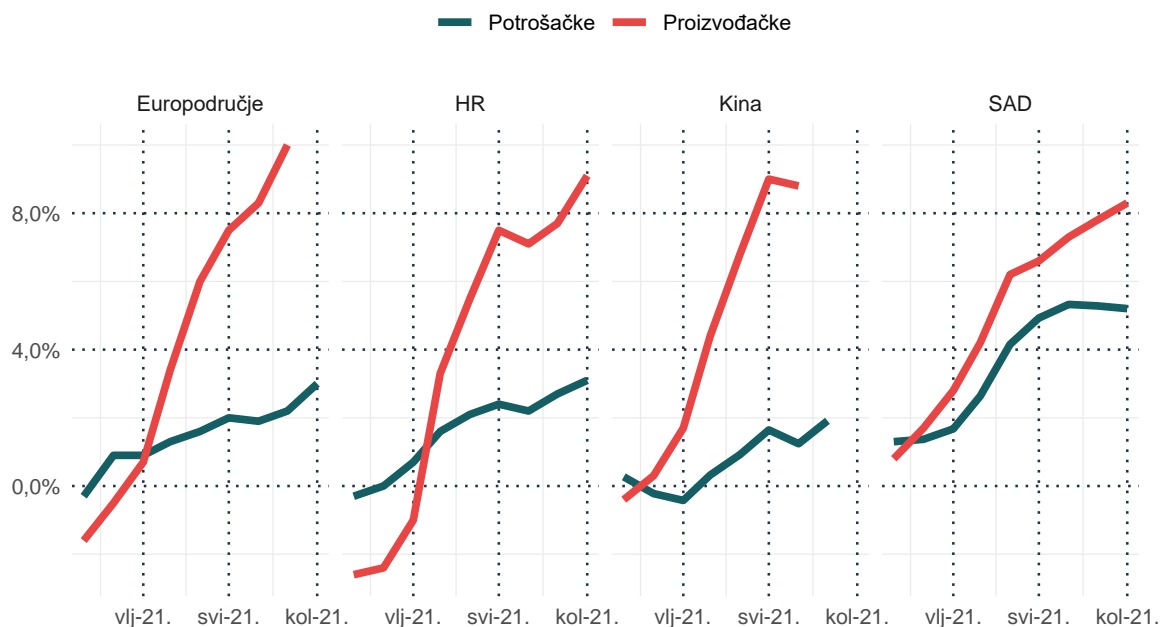
Izvor: Bloomberg

- Od sredine 2020. na financijskim tržištima prevladava ekspanzivni (engl. bullish) sentiment → potencijalno podcjenjivanje rizika
- Oporavak vrednovanja nakon izbijanja pandemije najizraženiji je u segmentu rastućih tehnoloških (engl. growth) dionica
- Rekordno visoka vrednovanja na dioničkim tržištima naglašavaju rizik moguće iznenadne i snažne korekcije cijena → zabrinutost oko rizika cjenovnih balona, što sugeriraju povijesno visoki omjeri cijena i zarada poduzeća

Rastući inflatorni pritisci – hoće li se odraziti na rebalansiranije investicijskih portfelja i cijene?

Poskupljenje ulaznih proizvođačkih dobara pokazuje znakove prelijevanja na rast cijene konačnih potrošačkih dobara

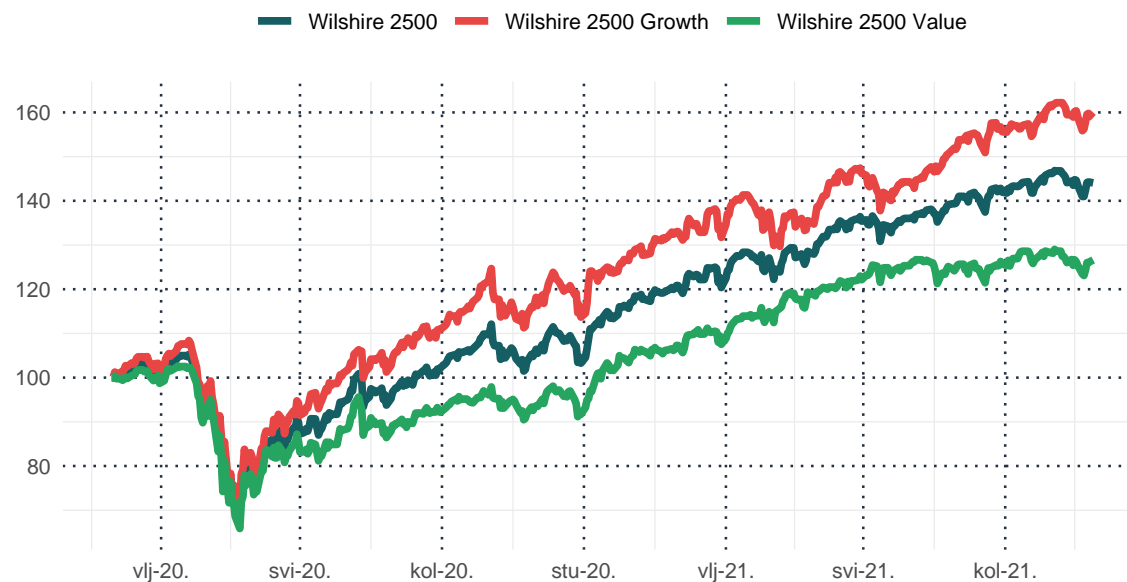
Stope rasta proizvođačkih i potrošačkih cijena, u %

Izvori: Eurostat, ST. Louis FED

Snažan rast growth kompanija nastavljen u 2021., unatoč povećanoj volatilnosti povezanoj s inflacijskim neizvjesnostima

Indeks, 100 = 31.12.2019.

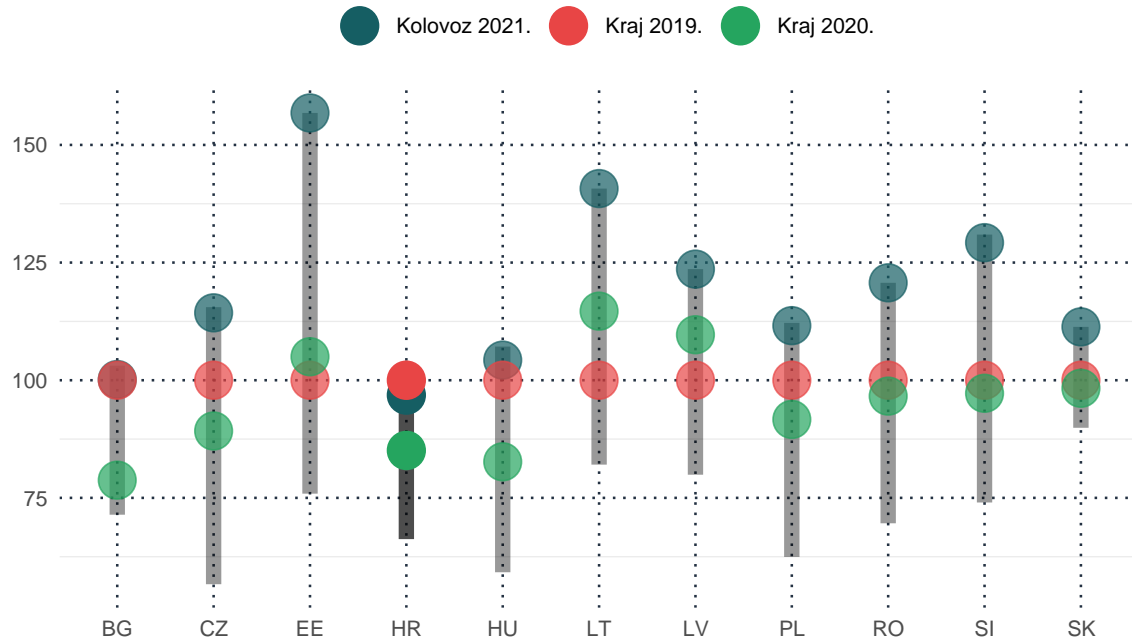

Wilshire 2500 jest općeniti dionički indeks kompanija iz SAD-a, dok se Growth i Value podindeksi koji predstavljaju kretanje vrednovanja američkih growth i value kompanija koje se nalaze u sastavu općenitog indeksa.
Izvor: St. Louis FED

- Rizik moguće korekcije cijena još je naglašeniji s obzirom na rastuće inflacijske pritiske koji bi mogli dovesti do preslagivanja investicijskih portfelja → izlazak iz klasa imovine koje ne štite od inflacije

Oporavak domaćeg tržišta pod utjecajem strukturnih obilježja

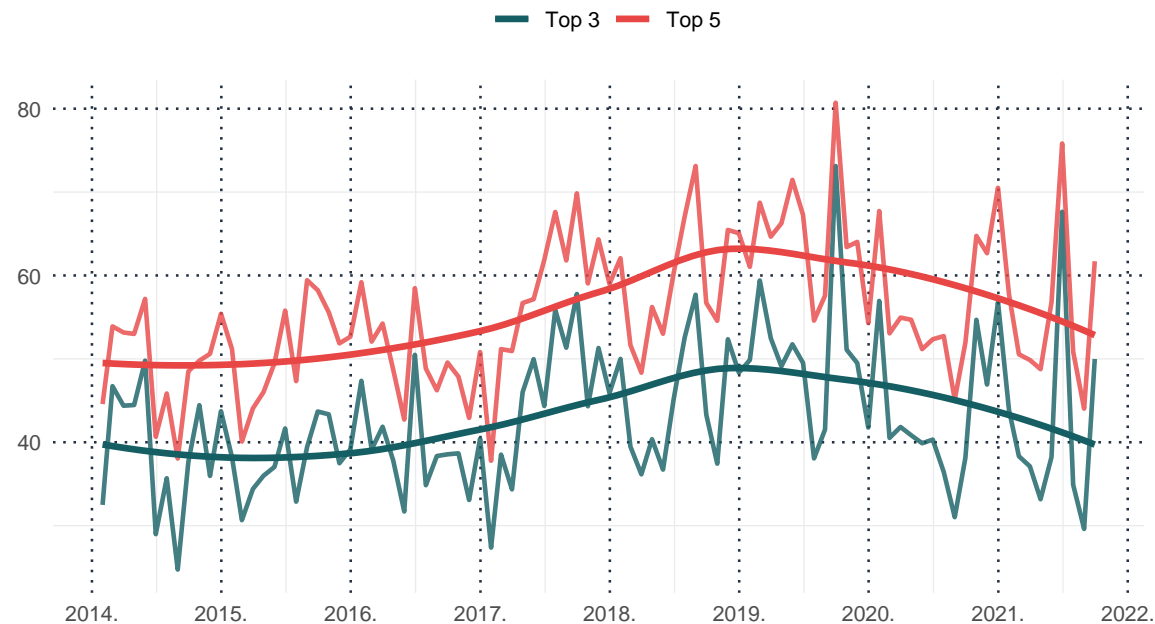
Većina dioničkih tržišta SIE vratila vrijednost izgublenu tijekom pandemije
Vrijednost vodećih dioničkih indeksa u odabranim zemljama SIE, 100 = 31.12.2019.

Napomena: Vertikalne linije označavaju raspon vrijednosti zabilježenih od kraja 2019. do 27. kolovoza 2021. godine.
Izvor: Bloomberg

Visoka koncentracija trgovanja na domaćem tržištu povećava ranjivost tržišta na iznenadne korekcije cijena

Udio prvih tri i prvih pet najtrgovanijih dionica u ukupnom prometu

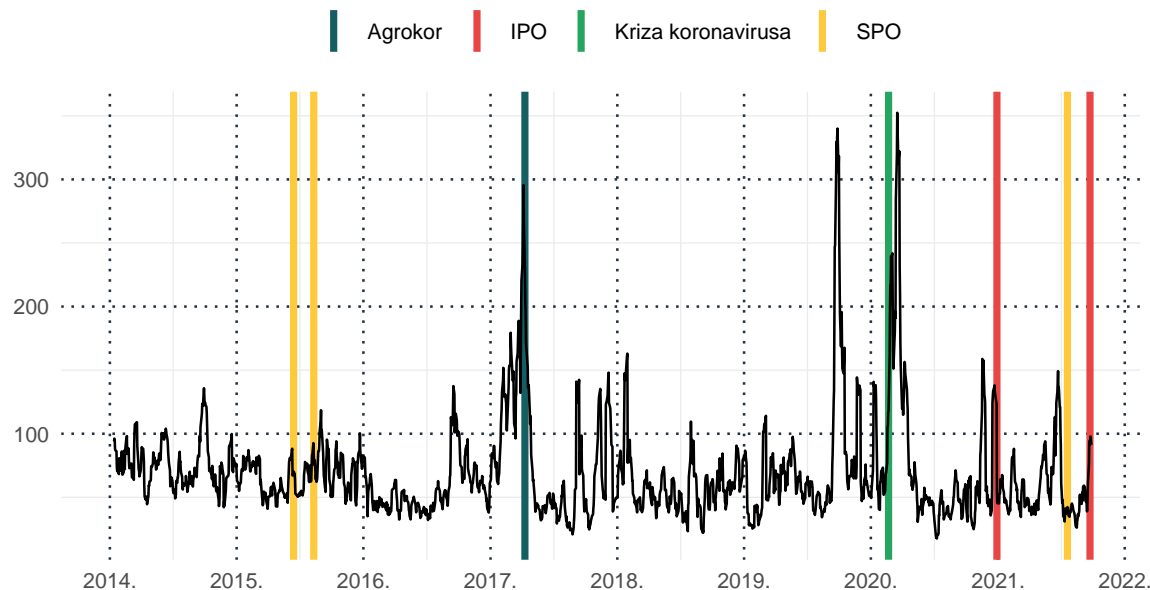
Izvori: Hanfa, ZSE

- Vrednovanja na domaćem dioničkom tržištu nešto se sporije oporavljaju u odnosu na usporediva dionička tržišta zemalja SIE → odraz strukturnih obilježja hrvatskog tržišta kapitala koje je relativno plitko i manje likvidno
- Likvidnost domaćeg dioničkog tržišta također predstavlja izraženi rizik s obzirom da se gotovo jednom trećinom uvrštenih dionica trguje manje od pet dana u mjesecu → visoka koncentracija trgovanja s obzirom da se više od 50 % ukupnog prometa dionicama odnosi na trgovanje instrumentima samo pet izdavatelja

Naznake dinamiziranja domaćeg tržišta kapitala

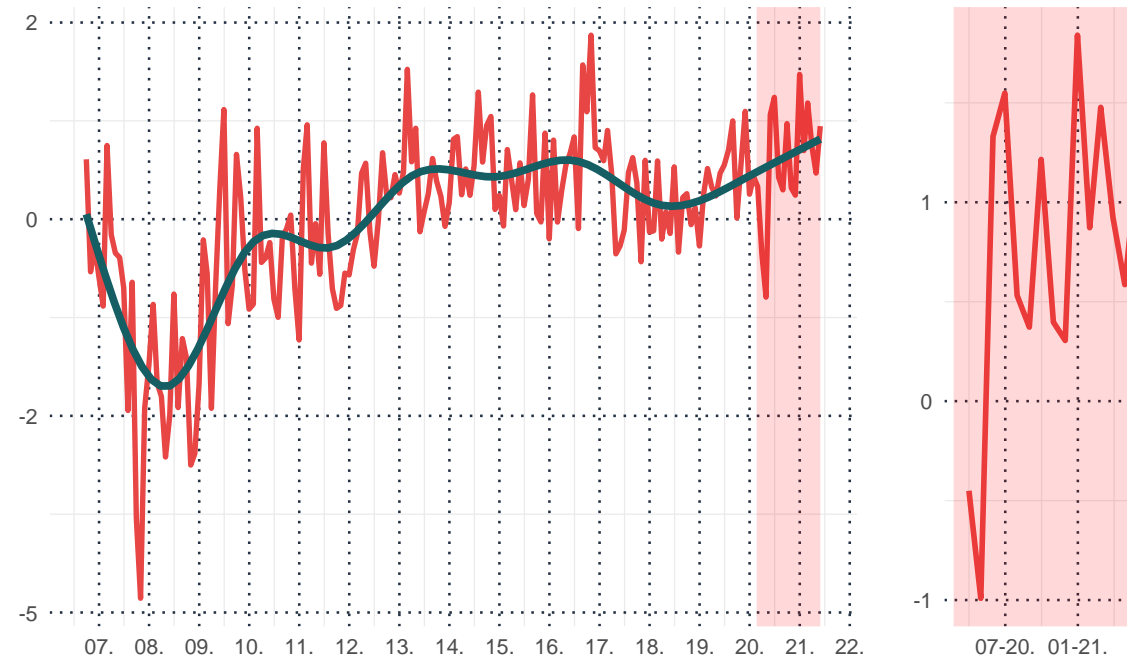
Povećanje ponude kroz dinamizaciju procesa listanja novih dionica nakon višegodišnje stagnacije...

Redovni promet dionicama na Zagrebačkoj burzi, u mil. HRK

Napomena: Vertikalne linija označuju datume istaknutih događaja na domaćem tržištu kapitala, IPO označuje inicijalnu javnu ponudu, SPO označuje sekundarnu javnu ponudu.
Izvor: ZSE

... prati i oporavak sentimenta investitora na strani potražnje
Indeks sentimenta investitora na domaćem tržištu kapitala

Napomena: Označeno područje označuje krizni period koji započinje 21. veljače 2020. godine.
Izvori: Bloomberg, Google, Hanfa, ZSE

- Sentiment investitora na domaćem tržištu je pozitivan i u uzlaznom trendu
- Istodobno raste i ponuda s novim uvrštenjima na domaće tržište (SPAN 9/2021., Meritus ulaganja 7/2021, CIAK grupa 12/2020.)

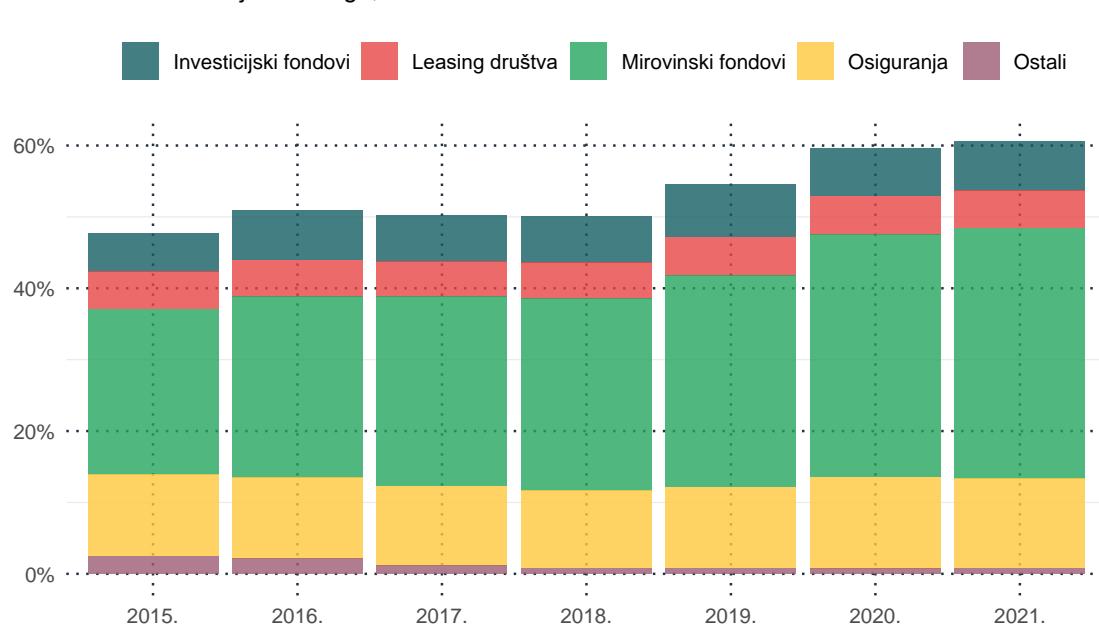
2. Sektor finansijskih usluga pokazao je otpornost na kriznu 2020. no uz rast izloženosti rizicima

Sektor finansijskih usluga uspješno se oporavio od inicijalnog utjecaja pandemije i koronakrize

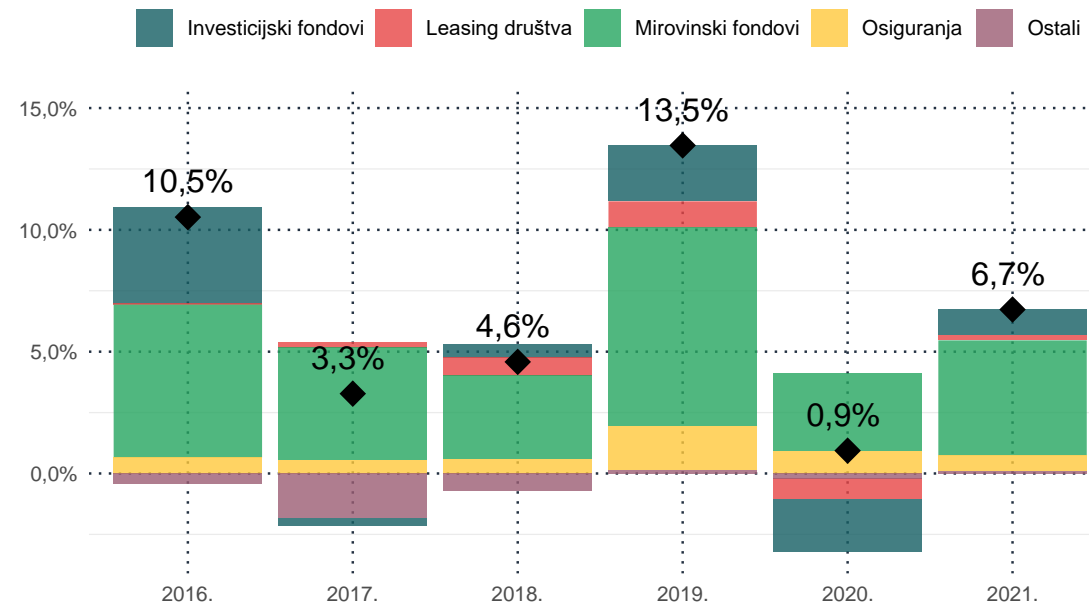
Značaj sektora finansijskih usluga nastavljen i u koronakrizom obilježenim 2020. i 2021.

Veličina sektora finansijskih usluga, u % BDP-a

Napomena: Podatak za 2021. odnosi se na kraj lipnja 2021. godine.
Izvori: Eurostat, Hanfa

2021. označila oporavak svih industrija u sklopu sektora finansijskih usluga
Doprinosi pojedinih industrija godišnjoj stopi promjene sektora finansijskih usluga, postotni bodovi

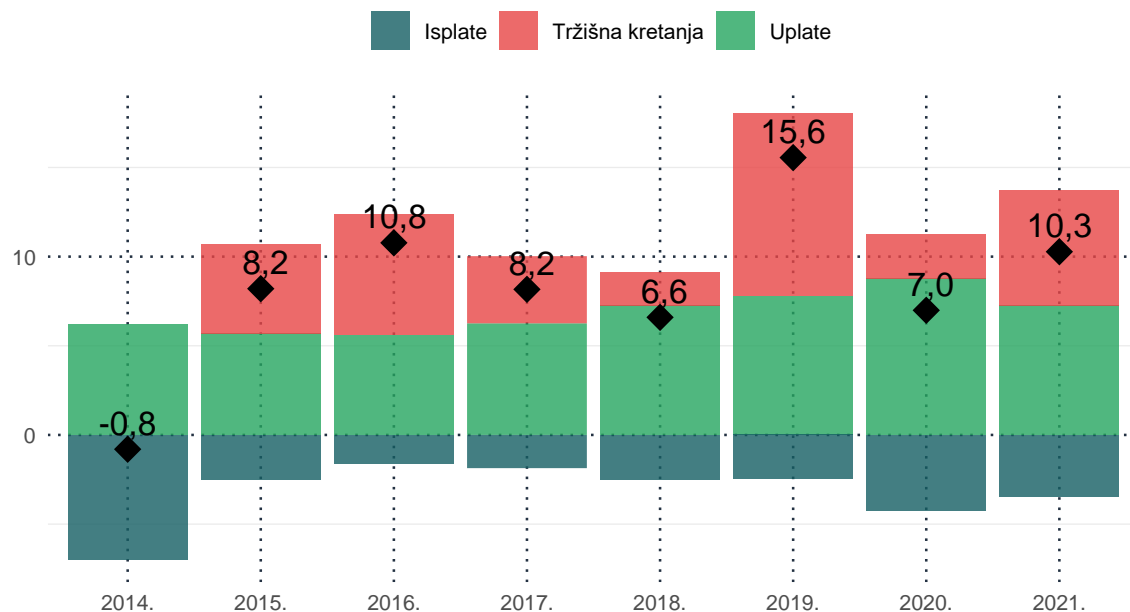
Napomena: Podaci za 2021. prikazuju promjenu veličine sektora u prvom polugodištu 2021. godine. Istaknuta oznaka i brojčana vrijednost označuju ukupnu promjenu veličine sektora finansijskih usluga u promatranom razdoblju.
Izvor: Hanfa

- Sektor finansijskih usluga dosegnuo 236 mlrd. HRK imovine pod upravljanjem (60,6 % BDP-a) na kraju lipnja 2021.
- Oporavak rasta sektora u 2021. nakon stagnacije u koronakrizom obilježenoj 2020. potpomognut rastom svih segmenata, a najveći doprinos su ponovno imali mirovinski fondovi

Mirovinski fondovi najstabilniji su segment s obzirom na relativnu stabilnost i predvidivost neto uplata

Pozitivna tržišna kretanja uz stabilne uplate povoljno djeluju na veličinu sektora

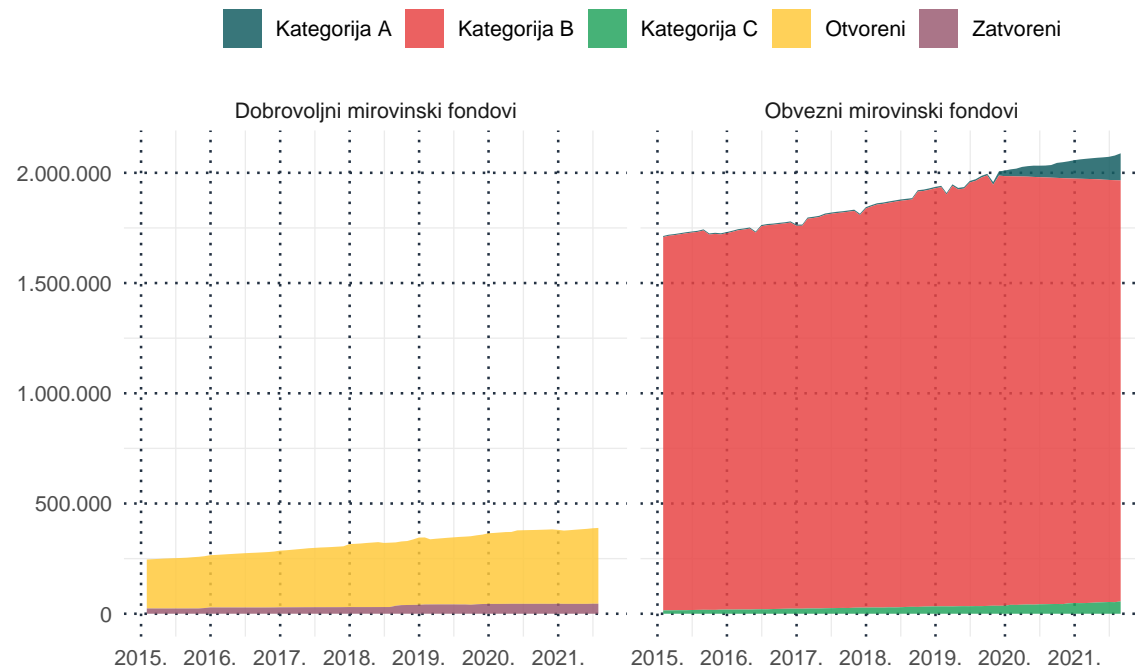
Godišnja promjena neto imovine mirovinskih fondova, u mlrd. HRK

Napomena: Podatak za 2021. odnosi se na prvih 9 mjeseci.
Izvor: Hanfa

Broj članova obveznih mirovinskih fondova premašio dva milijuna

Broj članova prema kategoriji mirovinskih fondova

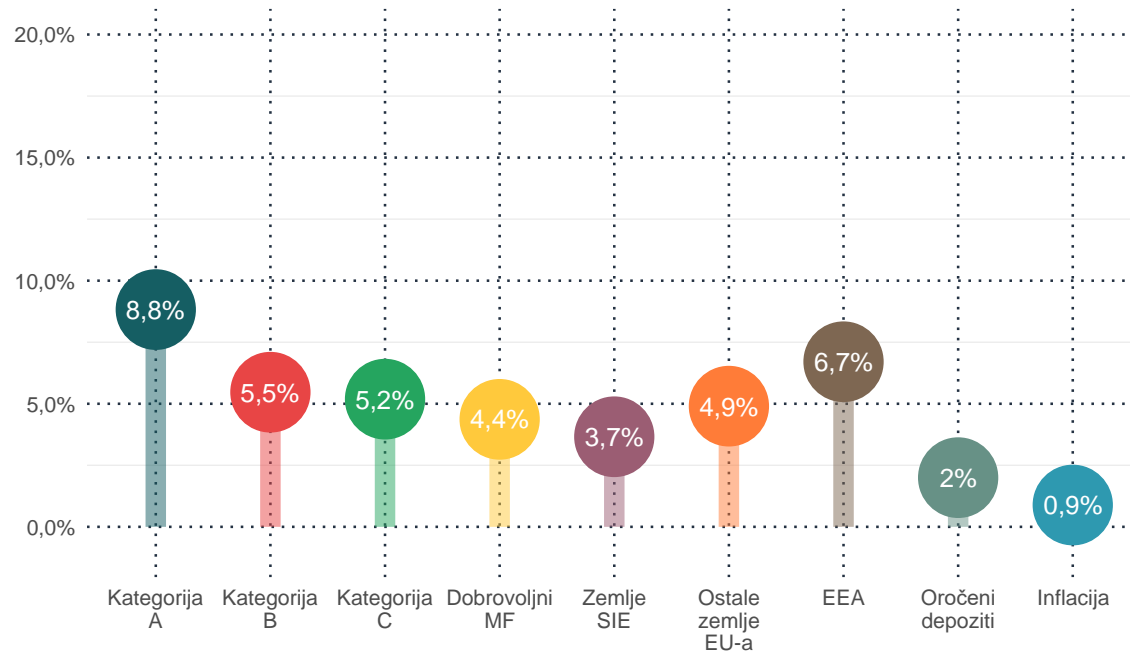
Izvori: Hanfa, Regos

- Sa sredstvima od 34,3 % BDP-a obvezni mirovinski fondovi dominiraju svojom značajnošću → o sistemskoj važnosti mirovinskih fondova govori i sama činjenica da je na kraju srpnja 2021. u fondovima bilo više od 2 milijuna osiguranika
- Negativna tržišna kretanja u prvom tromjesečju 2020. godine smanjila su neto imovinu obveznih mirovinskih fondova za 3,5 % u odnosu na kraj 2019. godine → no oporavak cijena na financijskim tržištima tijekom 2020. i 2021. je uz konstantne neto uplate rezultirao rastom neto imovine obveznih mirovinskih fondova koja je krajem kolovoza 2021. dosegla 134 mlrd. HRK, što je za 14,5% više nego krajem 2019. godine

Tržišni prinosi - aktivnije traženje nužno

Mirovinski fondovi ostvarili konkurentne prinose u posljednjih 6 godina

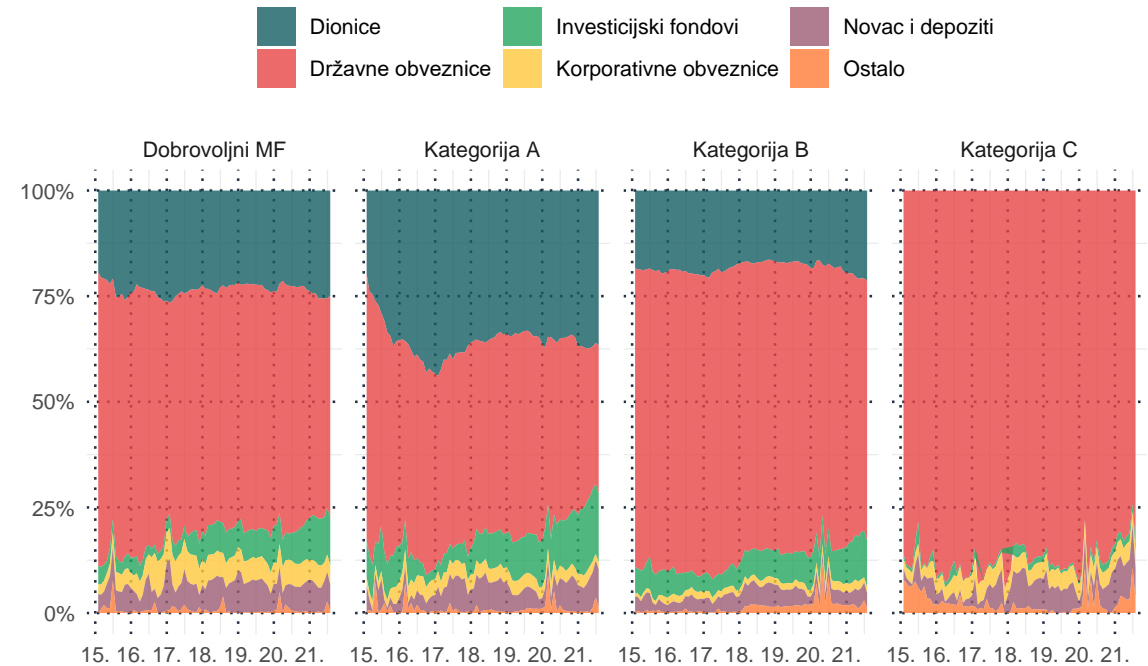
Prosječni godišnji prinos odabranih kategorija financijske imovine u razdoblju od kraja 2014. do kraja lipnja 2021., u %

Izvori: ESB, Eurostat, Hanfa, OECD

Niski prinosi na državni dug usmjeravaju ulaganja u rizičnije klase imovine

Struktura ulaganja mirovinskih fondova prema vrsti instrumenta, u % ukupne imovine

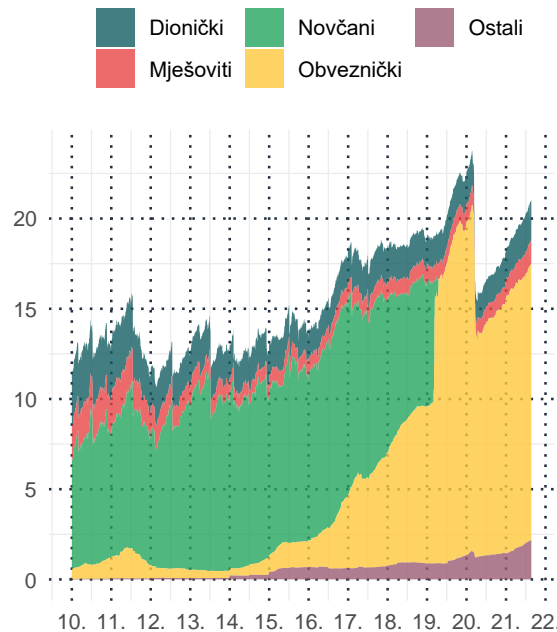
Izvor: Hanfa

- Sve tri kategorije obveznih mirovinskih fondova 2020. završile su s pozitivnim prinosa → generiranje razmjerno visokih prinosa temeljem vrlo konzervativnih ulagačkih strategija u okruženju niskih kamatnih stopa više neće biti ostvarivo
- Potisnute investicijske mogućnosti za ostvarenje konkurentnih prinosa su se odrazile na promjene u alokaciji sredstava fondova kroz blagi rast udjela rizičnijih te prekograničnih ulaganja
- Zakonske izmjene bi to trebale dodatno omogućiti, a uvođenje eura će anulirati i restrikciju valutne izloženosti kada je riječ o eurskim ulaganjima pa se nastavak ovog trenda očekuje i u budućnosti

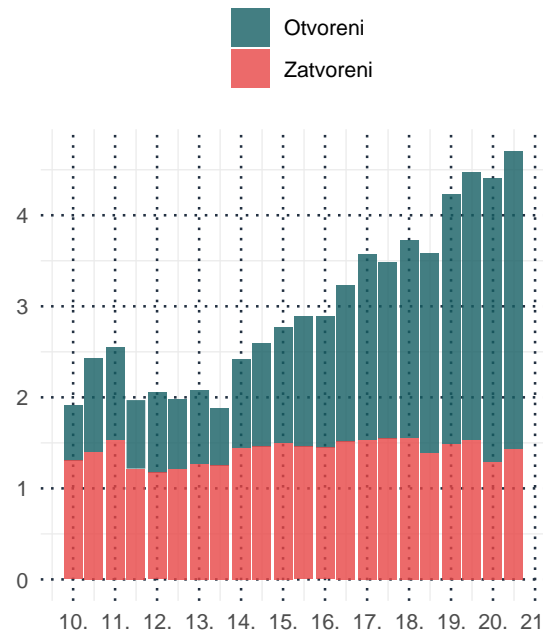
Investicijski fondovi nakon pretrpljenog šoka početkom 2020. povratili su ulagače i ostvarili pozitivne prinose

Oporavak sektora investicijskih fondova pod utjecajem povratka investitora i oporavka vrijednosti imovine pod upravljanjem

Neto imovina UCITS fondova, u mlrd. HRK

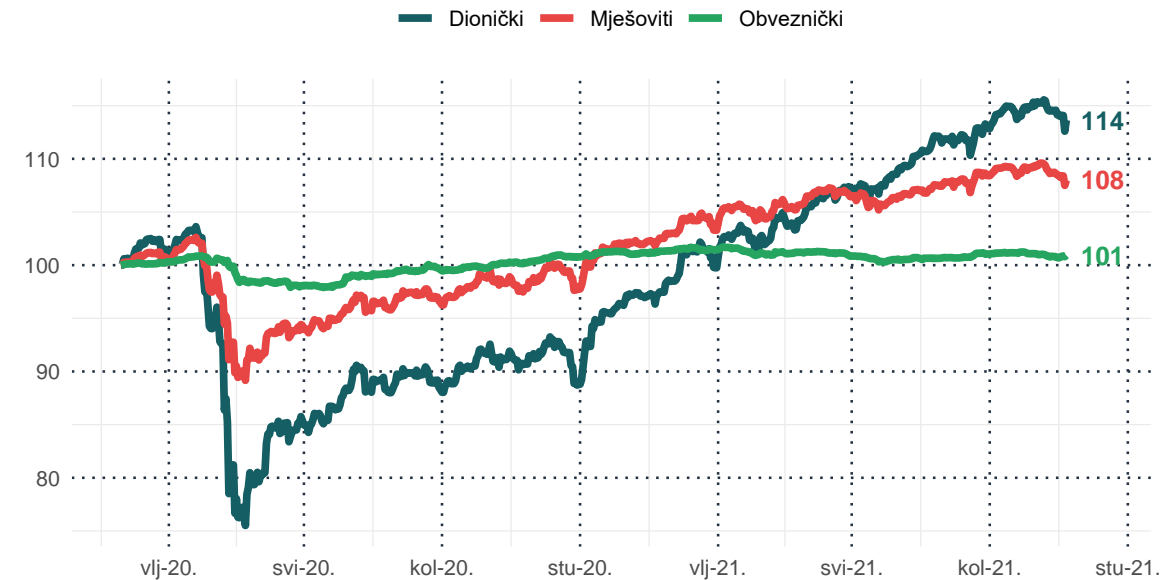

Neto imovina AIF fondova, u mlrd. HRK

Snažan oporavak vrijednosti udjela UCITS fondova na temelju pozitivnih vrednovanja na financijskim tržištima

Indeks vrijednosti udjela UCITS fondova prema kategoriji, 100 = 31.12.2019.

Napomena: Vrijednost indeksa pojedine kategorije predstavlja neto imovinom ponderiranu vrijednost udjela pojedinačnih fondova u uzorku reskaliranu na početni datum.
Izvor: Hanfa

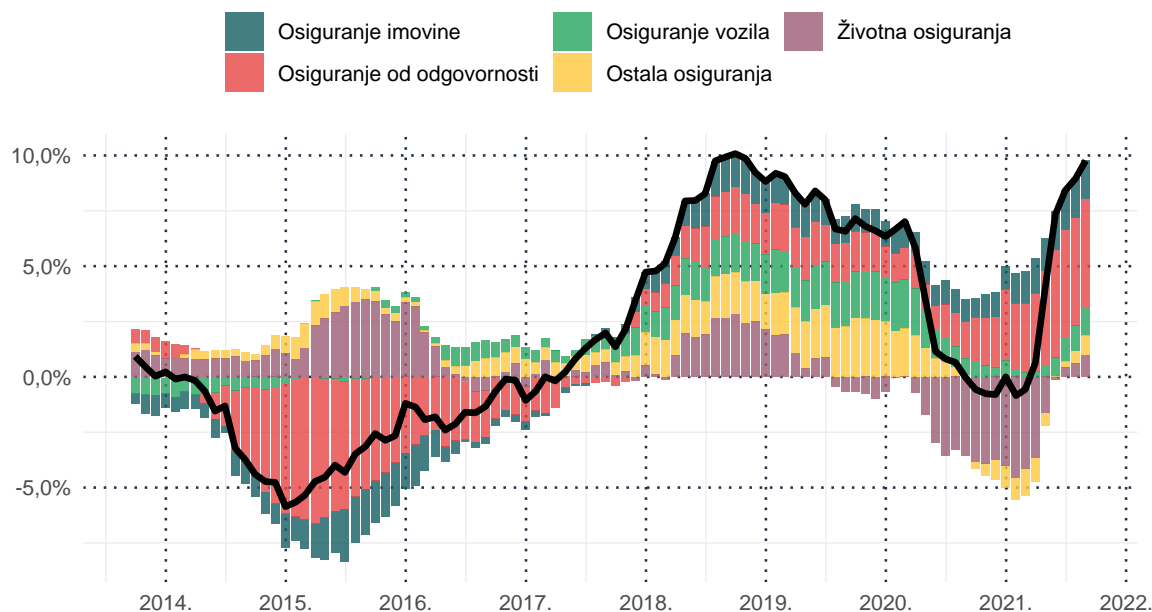
Izvor: Hanfa

- Materijalizacija sistemskog poremećaja kroz likvidnosne pritiske na investicijske fondove u prvom dijelu 2020. → stabilizirana
- Na krilima pozitivnih tržišnih kretanja i vraćanjem povjerenja investitora → neto imovina UCITS fondova dosegla je razinu od 20,7 mlrd. HRK na kraju srpnja 2021. (ipak 8,2 % manje nego na kraju 2019.)
- Prinosi gotovo svih kategorija UCITS fondova do kraja 2020. poprimili su pozitivan predznak

Društva za osiguranje pokazala otpornost u segmentu neživotnih osiguranja, dok je životni pod pritiskom niske profitabilnosti

Oporavak u segmentu auto osiguranja i osiguranja imovine glavne odrednice rasta premije u 2021.

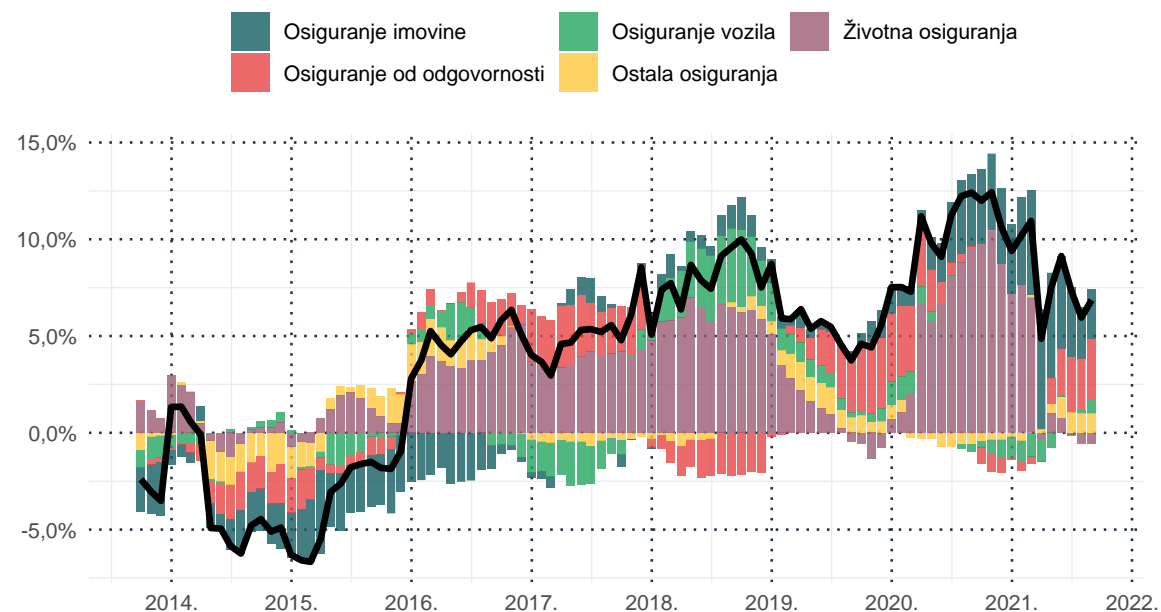
Godišnja promjena zaračunate bruto premije, u %

Napomena: Posljednji podatak se odnosi na kolovoz 2021. godine.
Izvor: Hanfa

Isteci ugovora osiguranja života i materijalizacija rizika po osiguranjima imovine odredili skok isplate šteta u 2020. i 2021.

Godišnja promjena isplaćenih šteta, u %

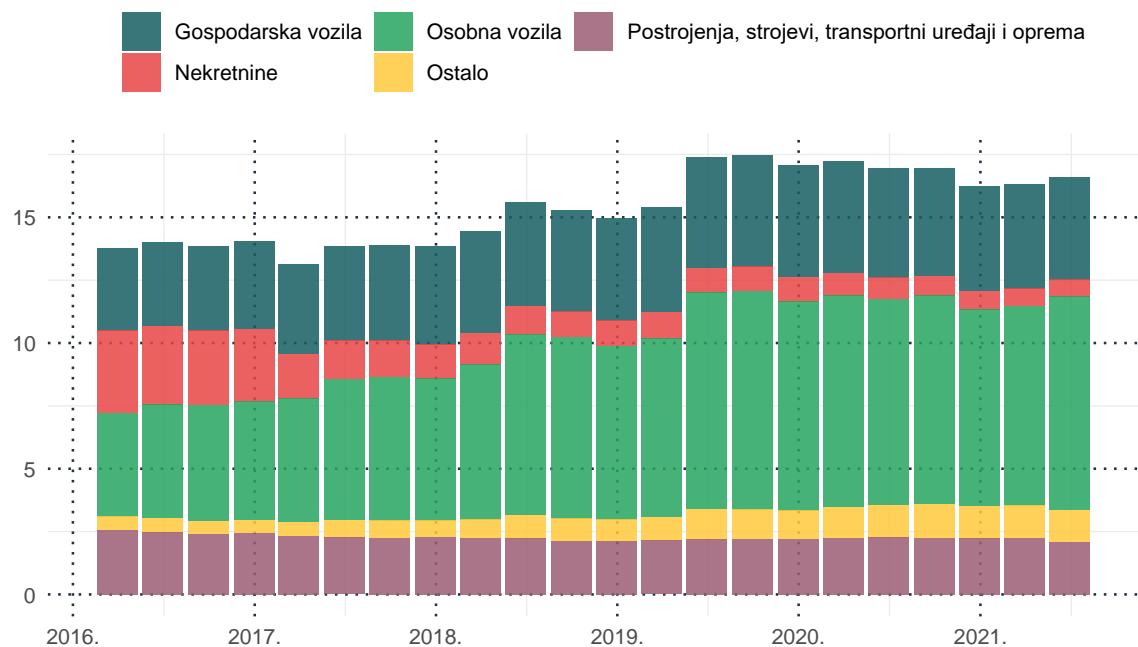
Napomena: Posljednji podatak se odnosi na kolovoz 2021. godine.
Izvor: Hanfa

- Ukupno poslovanje sektora osiguranja u 2020. bilo je razmjerno nepogođeno (BZP na razini prethodne godine - 10,5 mlrd. HRK)
- Učinci koronakrize, a posebno višegodišnjeg razdoblja niskih povrata, odrazili su se u godišnjem pada premijskog prihoda životnih osiguranja iznosio (-13,7 %), dok je istodobno zaračunata premija neživotnih osiguranja porasla (5,6 %)
- Pad profitabilnosti u 2020. rezultat je povećanih isplata šteta u segmentu osiguranja imovine kao posljedica dvaju potresa u 2020., ali i smanjenog obujma poslova životnog osiguranja → kapitaliziranost je i nadalje visoka (SCR omjer za sustav je na kraju prvog tromjesečja 2021. iznosio 210,9 %)

Poslovanje leasing društva s obzirom na poslove ključno vezano uz turističku sezonu

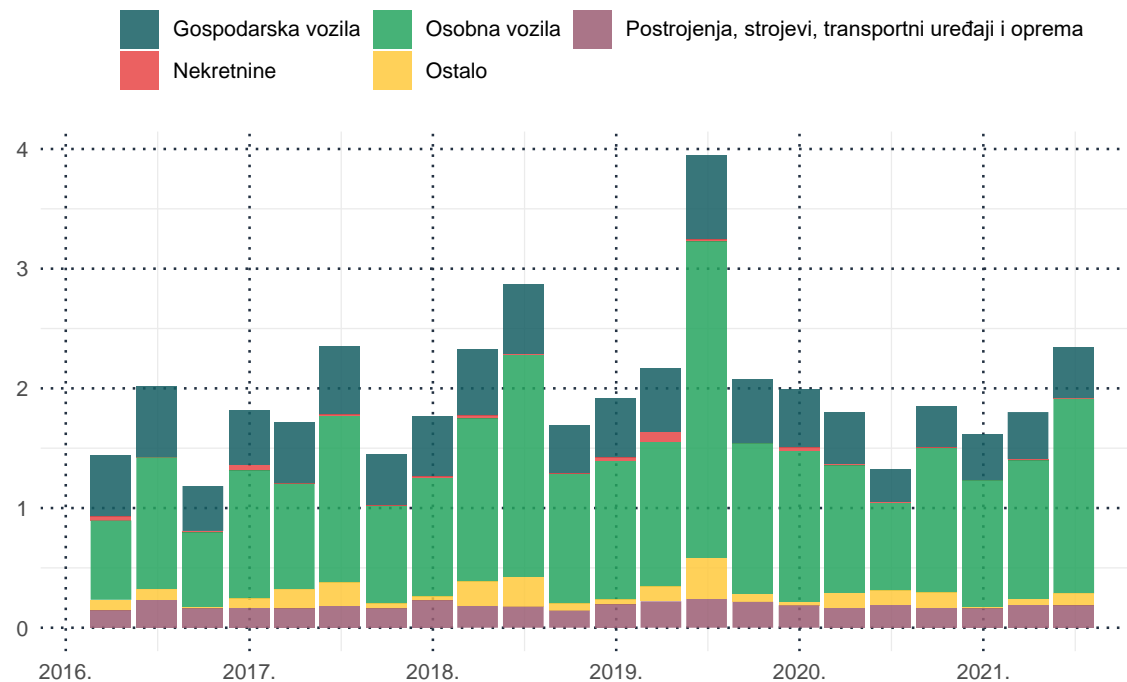
Više od polovice vrijednosti aktivnih ugovora čine osobna vozila...

Nedospjela vrijednost aktivnih ugovora, u mlrd. HRK

Posljednji podatak za 2021. odnosi se na drugo tromjesečje 2021. godine.
Izvor: Hanfa

...što poslovanje leasing društava čini ranjivim na poremećaje u sektoru turizma

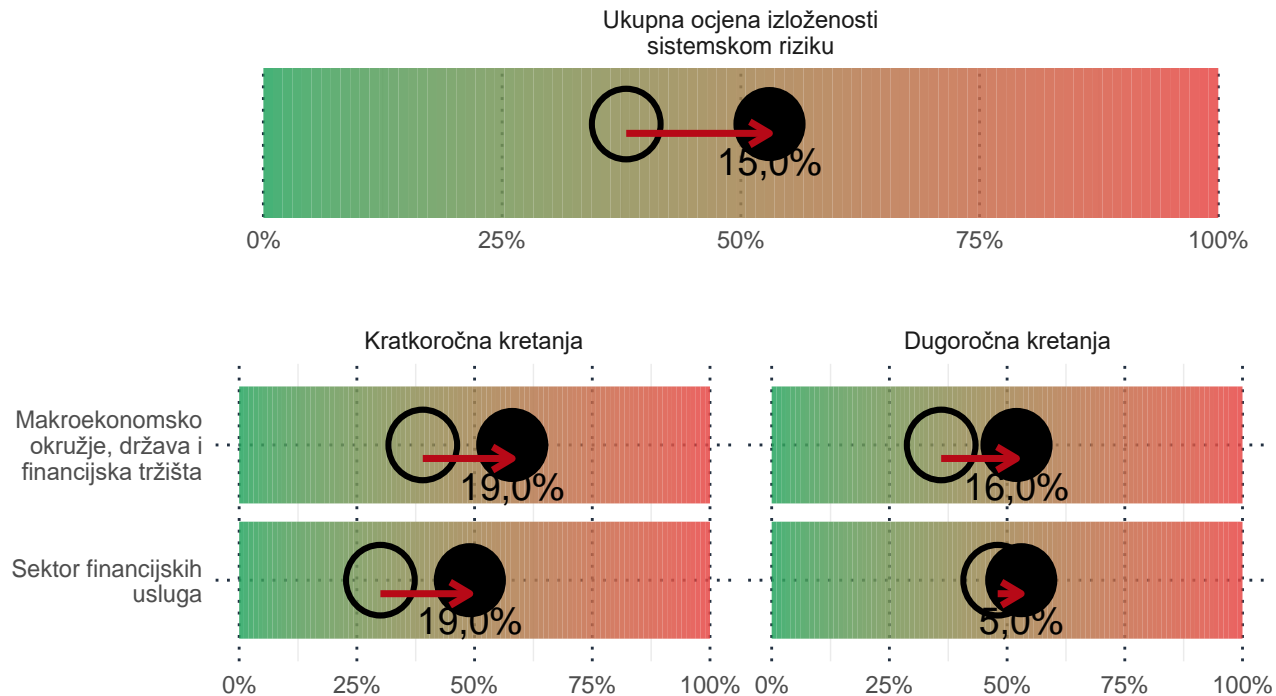
Posljednji podatak za 2021. odnosi se na drugo tromjesečje 2021. godine.
Izvor: Hanfa

- Utjecaj pandemije na poslovanje leasing društava bio je najvidljiviji u padu profitabilnosti s obzirom na smanjeni obujam novog poslovanja te poteškoće sa servisiranjem postojećih ugovora → dobit prije poreza se u 2020. smanjila za dvije trećine u odnosu na 2019. godinu
- Iako je izloženost kreditnom riziku porasla, njegova značajnija materijalizacija adresirana je odobravanjem moratorija
- Kapitalni amortizeri ostali su na relativno zadovoljavajućim razinama unatoč smanjenoj profitabilnosti, pa je omjer kapitala i ukupne imovine krajem lipnja 2021. iznosio 11,7 % (0,4 p.b. više nego na kraju prethodne godine)

„3,6 roentgen... Not great, not terrible.”

Ukupna izloženost sistemskim rizicima sektora finansijskih usluga ocjenjena je umjerenom u prvom tromjesečju 2021.

Matrica sistemskih rizika za 1. tromjesečje 2021.

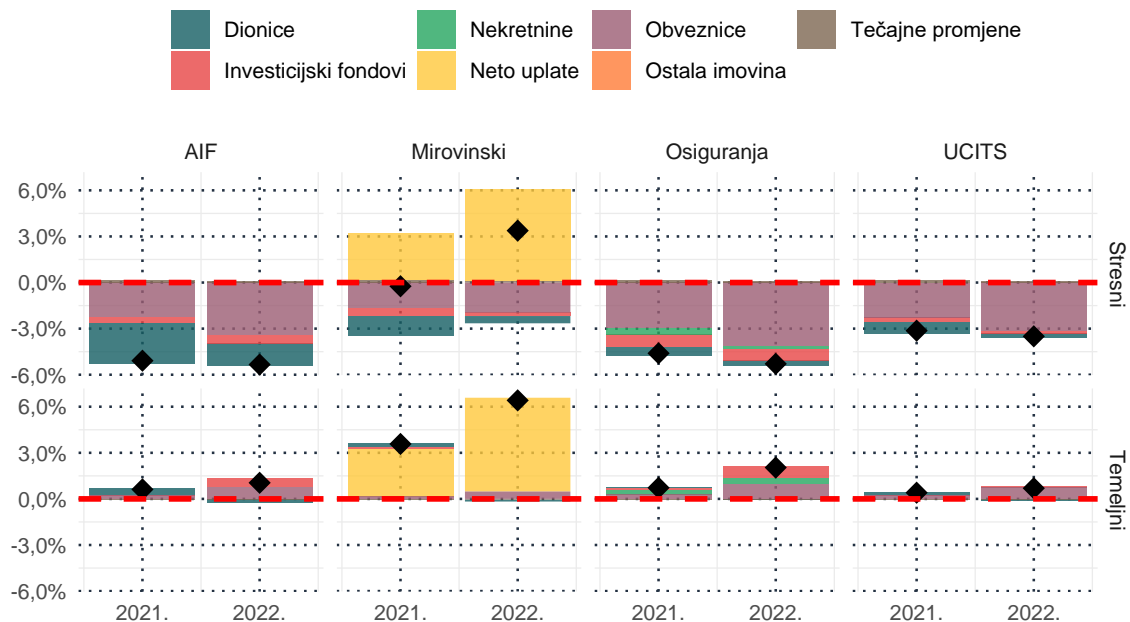
Napomena: Strelce i broj označavaju promjenu izloženosti sistemskim rizicima promatranih sektora u odnosu na kraj 2019.
Izvor: Hanfa

- U prvom tromjesečju 2021. ukupna izloženosti sektora finansijskih usluga sistemskim rizicima je **umjeren**
- Porast te izloženosti u odnosu na kraj 2019. zbog:
  - zabilježenih **neizvjesnosti i volatilnosti na finansijskim tržištima te rizika cjenovnih korekcija**
  - rastućih **ranjivosti u makroekonomskom okruženju i pogoršanih fiskalnih pokazatelja**
  - rasta **kratkoročnih rizika sektora finansijskih usluga povezanih s profitabilnošću/prinosima**
  - istodobno strukturne ranjivosti sektora finansijskih usluga unatoč kriznim okolnostima stagniraju na blago povišenim razinama → **visoka koncentracija ulaganja u obliku državnih obveznica** koja izlaže sektor riziku pada vrijednosti tih ulaganja u slučaju rasta kamatnih stopa

Testiranje otpornosti sustava na stres

Heterogen učinak stresnih okolnosti na imovinu sektora financijskih usluga

Dekompozicija relativne promjene imovine sektora u različitim scenarijima, u %

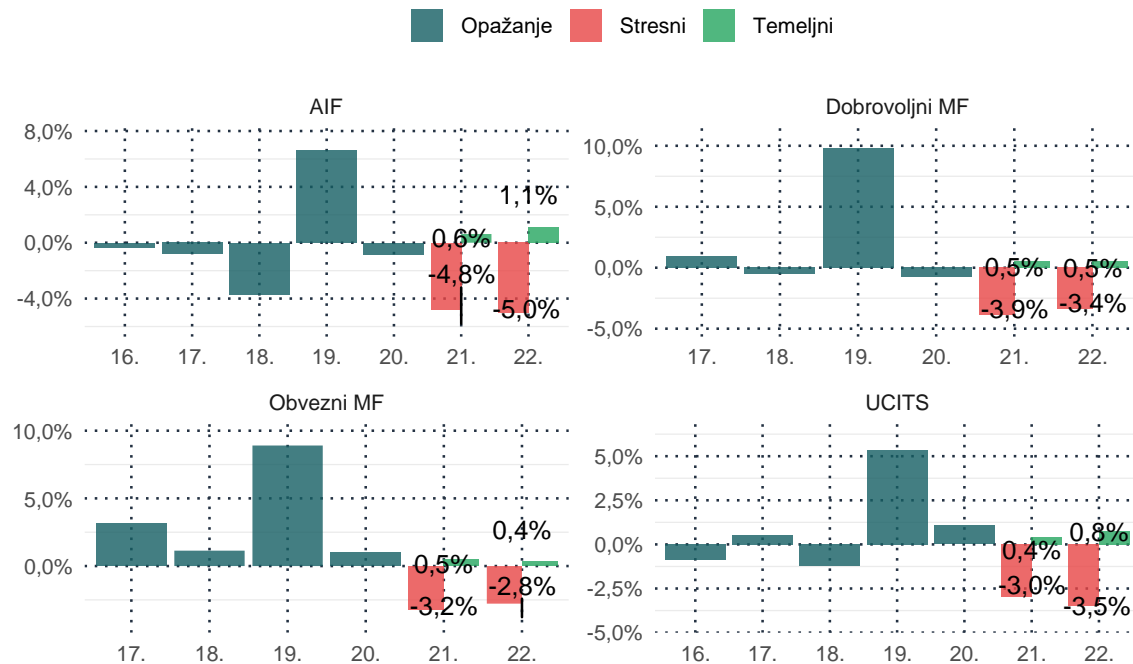
Napomena: S obzirom na dostupnost podataka, promjena imovine na kraju 2021. kod mirovinskih fondova prikazana je u odnosu na kraj lipnja.

Izvor: Hanfa

- U stresnom scenariju **imovina društava za osiguranje i investicijskih fondova bi se smanjila** (prosječno za nešto manje od 3% godišnje), dok bi **imovina mirovinskih fondova** zbog stabilnih uplata čak i **porasla** (za 4,8 % u 2022.) → utjecaj preko pada vrijednosti obveznica
- Pala bi profitabilnosti društava za osiguranje kao i prinosi fondova → pad profitabilnosti na razini je prosječnog godišnjeg rasta (izbrisana bi bila jedna prosječna „dobra” godina)
- Solventnost sektora osiguranje ostala bi stabilna → pojedina manja društva i fondovi mogli bi teže podnijeti simulirane šokove
- **Rezultati provedenog testiranja ukazuju na zadovoljavajuću razinu otpornosti sektora financijskih usluga** na simulirane malo vjerojatne događaje

Prinosi fondova u stresnom scenariju proporcionalni preuzetoj razini rizika

Prinosi mirovinskih i investicijskih fondova u simuliranim scenarijima, u %

Izvor: Hanfa

Hvala na pažnji!